

Hans Arne Jensen

LIVETS TRÆ

Studiekredsmateriale til fordybelse og samtale

2016

Dette studiemateriale er udarbejdet af Hans Arne Jensen, forfatter til bøgerne *Bibelens Planter* (1974) og *Bibelens Planteverden* (2004), der begge udkom på forlaget Rhodos. Senere har han udgivet *Plant World of the Bible* (2012) på forlaget AuthorHouse, USA samt artiklen *Bibelens frodige botanik* (Bibiana 2/2015).

Studiematerialet publiceres på Bibelselskabets hjemmeside i 4 dele, der egner sig til 4 mødegange.

Forfatteren har generøst stillet materialet til rådighed i håbet om at både enkeltpersoner og studiekredse vil få lyst til at arbejde med *Livets træ* og de symboler, der knytter sig til dette emne.

Oplysninger om den benyttede litteratur, illustrationer m. v. kan fås ved henvendelse til Hans Arne Jensen Lt.ha@jensen.mail.dk

Studiekredse i Hammerum, Herning, Lindehøj og Slagslunde Sogne har arbejdet med materialet og givet inspirerende forslag til forbedringer. Desuden har følgende givet værdifulde bemærkninger til materialet undervejs: Sognepræst Klaus Meisner, sognepræst Malene Buus Graeser, Ole Engel, Christian Højgaard og Solveig Thormann Nielsen.

© Hans Arne Jensen/Bibelselskabet

Studiekredsmaterialet rummer følgende afsnit

Del 1

Træet

Verdens skabelse

Paradiset og LIVETS TRÆ

Fristelsen

Del 2

Visdommen og LIVETS TRÆ

Andre træer i Det Gamle Testamente

Jesus – det sande vintræ

Andre træer i Det Nye Testamente

Del 3

Hvedekornet i jorden - væksten

Høsten

LIVETS TRÆ og Guds Rige

Del 4

Mennesket og LIVETS TRÆ

LIVETS TRÆ og andre træer i kirkekunst, salmer og anden litteratur

Den store glæde

Noter

Hvedekornet i jorden – væksten

Det spirende korn og væksten er tæt forbundet med det symbolmættede LIVETS TRÆ. Nedenfor er gengivet nogle steder fra Bibelen, der belyser nogle af de beretninger, hvor forekomsten af nyt liv er et afgørende tegn, eller hvor væksten giver fortællingen liv og dybde.

Da Moses dagen efter gik ind i Vidnesbyrdets telt, havde Arons stav, staven for Levis hus, sat skud. Den havde sat skud, fået blomster og bar modne mandler (4. Mosebog, kapitel 17, v. 23).

Han slipper ikke ud af mørket. Brændende hede afsvider hans friske skud, og hans blomster knækker i vinden ... Han visner før tiden, og hans grene grønnes ikke mere. Han er som en vinstok, der taber druerne, som et oliventræ, der kaster blomsterne (Jobs Bog, kapitel 15, v. 30-33).

Dine skud er en park med granatæbler, med herlige frugter, henna og nardus, nardus og safran, kalmus og kanel, alle slags røgelsestræer, myrra og aloe, de fineste balsamstoffer (Højsangen 4, v. 13-14).

Lad os gå tidligt ud i vingårdene for at se, om vinstokken har sat skud, om blomsterne har åbnet sig, om granatæblerne blomstrer. Dér vil jeg give dig min elskov (Højsangen 7, v. 13).

Men der skyder en kvist fra Isajs stub, et skud gror frem fra hans rod. Over ham hviler Herrens ånd, visdoms og indsigts ånd, råds og styrkes ånd, kundskabs og guds frygts ånd ... På den dag skal Isajs rodskud stå som et banner for folkeslagene; til ham skal folkene søge, og hans bolig skal være herlighed (Esajas, kapitel 11, v. 1-11).

Alle i dit folk er retfærdige, og evigt skal de eje landet – et skud, som Herren har plantet, hans hænders værk til hans ære. Den mindste bliver til tusind og den yngste til et mægtigt folk. Jeg er Herren, jeg vil fremskynde det, når tiden er inde (Esajas, kapitel 60, v. 21-22).

Lignelse om Jerusalems sidste konger: Nu bøjede vinstokken sine rødder imod den, og fra det bed, hvor den var plantet, strakte den sine ranker hen mod ørnen, for at den skulle give den vand. I den gode jord ved det strømmende vand var den plantet for at sætte ranker og bære frugt og blive en prægtig vinstok (Ezekiel, kapitel 17, v. 1).

Den gode møje bærer herlig frugt, og klogskabs rod sætter stadig skud (Visdommens Bog, kapitel 3, v. 15).

Om Ypperstepræsten Simon: ... som rosens blomster ved forårstid, som liljer ved kildernes udspring, som Libanons friske skud ved sommertid, ... som et oliventræ, der bugner af frugter, og som en cypres, der når op i skyerne... Og når han modtog offerstykkerne fra præsternes hænder ... stod hans brødre som en krans omkring ham, som en cederskov på Libanon, de omgav ham som palmetræer (Siraks Bog, kapitel 50, v. 8-12).

Sandelig, sandelig siger jeg jer: Hvis hvedekornet ikke falder i jorden og dør, bliver det kun det ene korn; men hvis det dør, bærer det mange fold... (Johannes, kapitel 12, v. 24-26).

Jeg plantede, Apollos vandede, men Gud gav vækst (1. Korintherbrev, kapitel 3, v. 6).

Salmeforslag

Hør, hvor englesangen toner (111)
Julen har bragt velsignet bud (119)
Den yndigste rose er funden (122)
Guds rige lignes ved et frø (156)
Øjne, I var lykkelige (164)
Du, som gir os liv og gør os glade (369)
Kornet, som dør i jorden (476)

Til overvejelse

- Prøv at undersøge ved hjælp af www.Bibelselskabet.dk/BrugBibelen/BibelenOnline hvor mange forskellige bibelcitater 'vækst' indgår i.
- Hvad kan vi gøre, hvis vi må konstatere tilbagegang og misvækst i det arbejde, der står vort hjerte nær?
- Hvad sker der, når væksten lykkes?
- Er det alt sammen gaver fra Gud, eller skal vi selv hjælpe til?
- Hvis ja, nævn nogle faktorer der fremmer væksten i vore hjem, have, kirke, arbejde og samfund.
- Skal de enkelte arbejdsgrane i hjem, kirke og samfund have samme opmærksomhed (vand, gødning, pleje) som var de en levende plante?
- Er forbøn et vigtigt næringsstof for væksten?

Høsten

Høsten var agerbrugerens belønning for årets arbejde og den kostbare udsæd, og livsvigtig for at de kunne overleve til næste høst. Det var derfor vigtigt, at afgrøden blev bjerget godt. Et udtryk for dette er, at byghøsten og hvedehøsten blev anvendt til at tidsfæste vigtige begivenheder. En god høst var en velsignelse fra Gud, og neg fra den første del af årets høst skulle ofres til Gud. Groede der kun tidsler og ukrudt eller ranede fremmede høsten, blev det ofte betragtet som Guds straf. Afgrødernes vækst og høsten er derfor en del af den rige symbolverden, der knytter sig til LIVETS TRÆ.

Herren talte til Moses og sagde... Når I kommer ind i det land, jeg vil give jer, og høster kornet, skal I bringe det første neg af jeres høst til præsten. Han skal foretage svingning med neget for Herrens ansigt ... (3. Mosebog, kapitel 23, v. 10-11).

Da Isak såede korn der i landet, fik han samme år hundrede fold. Herren velsignede ham (1. Mosebog, kapitel 26, v. 12).

Se, lugten af min søn er som lugten af en mark, Herren har velsignet. Gud give dig himlens dug og jordens frugtbarhed, korn og vin i overflod (1. Mosebog, kapitel 27, v. 27-28).

De skal indsamle alt kornet i de gode år, der kommer, og i byerne skal de under Faraos myndighed oplagre korn til føde og bevogte det (1. Mosebog, kapitel 41, v. 35 ff).

Når en ild breder sig og får fat i tjørnekrat, så kornstakke eller uhøstet korn eller en hel mark fortæres af ilden, skal den, der antændte ilden, yde erstatning (2. Mosebog, kapitel 22, v. 5).

Hvis du vil bringe et førstegrødeoffer til Herren, skal du ofre friske aks, ristet over ild, og gruttet frisk korn som dit førstegrødeoffer (3. Mosebog, kapitel 2, v. 14).

Når du høster kornet på din mark og du glemmer et neg på marken, må du ikke vende om for at samle det op; lad den fremmede, den faderløse og enken få det, for at Herren din Gud må velsigne dig i al din gerning (5. Mosebog, kapitel 24, v. 19).

Sådan kom No'omi hjem sammen med sin moabitiske svigerdatter Ruth ... De kom til Betlehem i begyndelsen af byghøsten (Ruths Bog, kapitel 1, v. 22).

Så holdt hun sig til Boaz' piger og samlede aks, til byghøsten og hvedehøsten var ovre ... (Ruths Bog, kapitel 2, v. 23).

Hvis jeg har fortæret dens grøde uden betaling og blæst på dens ejermænd, så lad der gro tidsler i stedet for hvede og ukrudt i stedet for byg (Jobs Bog, kapitel 31, v. 39-40).

Grædende går han ud, mens han bærer såsæden; med jubel vender han hjem, mens han bærer sine neg (Salmernes Bog 126, v. 6).

Lignelsen om sædemanden: Men noget faldt i god jord og gav udbytte, noget hundrede, noget tres og noget tredive fold (Matthæus, kapitel 13, v. 8).

Lad blot begge dele (ukrudtet og hveden) gro side om side indtil høsten. Ved høsttid vil jeg så sige til høstfolkene: Tag først ukrudtet fra og bind det i knipper, så det kan brændes, men saml hveden i min lade (Matthæus, kapitel 13, v. 30).

Om den rige bonde: Jeg river mine lader ned og bygger nogle, som er større, og dér vil jeg samle alt mit korn og alt mit gods (Lukas, kapitel 12, v. 18).

Og han, der forsyner sædemanden med udsæd og med brød til at spise, skal også forsyne jer rigeligt med udsæd, forøge det med mange fold og lade jeres retfærdighed bære rige frugter (2. Korintherbrev, kapitel 9, v. 10).

Bondens bøn

I årene 1997 til 2002 deltog jeg i et Danida frøprojekt i Eritrea. På det afsluttende seminar kom jeg til at sidde sammen med en lokal landmand. Han havde midt i det mørke ansigt med de hvide krøller de varmeste øjne, jeg mødte i Afrika. *Tror du, at landmændene i Eritrea forstår værdien af god udsæd?* spurgte jeg. Svaret var: *Ved du ikke, at landmændene her i landet hver aften beder: "Gud, jeg kan bære misvækst, tørke, modgang og uheld, men lad mig blot beholde så meget af min høst, at jeg kan så min mark til igen næste år!"*

Salmeforslag

Godt og ondt i lys og mørke (155)

Min Gud, min Gud (197)

Kommer, sjæle, dyrekøbte (250)

Tusind år stod Kristi kirke (343)

Arbejd, til natten kommer (360)

Vor Herres Jesu mindefest (466)

Bryd frem, mit hjertes trang at lindre (508)

Til overvejelse

- Hvad menes der i Salme 126 med: *Grædende går han ud, mens han bærer såsæden; med jubel vender han hjem, mens han bærer sine neg?* Gælder dette også i dag?
- Giver det mening i lyset af afsnittene om hvedekornet i jorden, væksten og høsten at sammenholde Kirken og Menigheden med et Vintræ, en organisk, levende organisme?
- Hvis ja, kræver Kirken og Menigheden da som en plante vand, næring og omsorg for at trives og give frugter?
- Vil en sådan omsorg for de enkelte grene på Kirkens Vintræ betyde, at arbejdets frugter bliver mere synlige og til gavn for flere?
- Kan vi blive bedre til at sprede optimisme og livsglæde omkring os?
- Husker vi at rose og anerkende de, som uselvisk udfører et stort arbejde i hjem, kirke og samfund?
- Giver det gamle ord *bed og arbejde* mening i vor tid?
- Husker vi at sige Gud tak og i alle ting bede om hans hjælp?
- Hører det med til ovenstående, at vi støtter Folkekirkens Nødhjælp, Bibelselskabet, Missionsselskaberne og andre hjælpeorganisationer i deres hjælp til mennesker i nød?
- Hvis ja, hvordan skal vi yde denne hjælp?

LIVETS TRÆ og Guds rige

I Det Nye Testamente beskrives Guds Rige adskillige steder både som noget der allerede er midt i blandt os og som noget kommende:

Da farisæerne spurgte Jesus, hvornår Guds rige kommer, svarede han: "Guds rige kommer ikke, så man kan iagttage det; man vil heller ikke kunne sige: Se, her er det! eller: Se dér! For Guds rige er midt iblandt jer. (Luk 17,20-21).

Så tog han et bæger, takkede og sagde: Tag det og del det imellem jer. For jeg siger jer: Fra nu af skal jeg aldrig mere drikke af vintræets frugt, før Guds rige kommer. (Luk 22,17-18).

Jeg indskærper dig for Guds ansigt og for Kristus Jesus, der skal dømmes levende og døde, så sandt som han kommer synligt og opretter sit rige. (2 Tim 4,1).

Lad os derfor takke for, at vi får et rige, der ikke kan rokkes, og med tak tjene Gud, som det er hans vilje, i guds frygt og ærefrygt. (Hebr 12,28).

Den, der har øre, skal høre, hvad Ånden siger til menighederne. Den, der sejrer, vil jeg give at spise af LIVETS TRÆ, som står i Guds Paradis. (Åb 2,7).

Og englen viste mig floden med livets vand, klart som krystal, den vælder ud fra Guds og Lammets trone. I midten, med gaden på den ene side og floden på den anden, står LIVETS TRÆ, som bærer frugt tolv gange, hver måned giver det frugt, og træets blade tjener som lægedom for folkeslagene (se også Ez 47,12)... salige er de, der har vasket deres klæder så de får ret til LIVETS TRÆ og går gennem portene ind i byen ... og trækker nogen noget fra ordene i denne profetiske bog, vil Gud fratage ham hans del i LIVETS TRÆ og i den hellige by, som der er skrevet om i denne bog. (Åb 22,1-19).

Sammenligning af Livets træ i 1. Mosebog kapitel 2 og i Johannes' Åbenbaring kapitel 22

Det er tankevækkende, at Livets træ spiller en central rolle både ved Bibelens begyndelse og slutning. Nogle umiddelbare sammenligninger af omtalen af LIVETS TRÆ giver:

1 Mos 2

Kilde til evigt liv
Vokser i en paradisiske have
Sted uden sygdom
Vand en livsbetingelse (I Edens Have udsprang en flod, der vandede haven).

Åb 22

Kilde til evigt liv
Vokser ved en by
Blade på træet lægedom for folkene
Vand en livsbetingelse (Ved Det nye Jerusalem: floden med livets vand, klart som krystal).

Det meget lange tidsrum, der er mellem de to beskrivelser, fortæller om menneskets historie fra at leve i en have uden sygdom og død til at leve i en by, hvor sygdom og død er en del af erfaringen, men også hvor håbet om lægedom og evigt liv er tilstede.

Salmeforslag

Tænk, at livet koster livet (14)
Vær velkommen, Herrens år (74)
Jeg tror det, min genløser (160)
Helligånden trindt på jord (298)
På Jerusalem det ny (332)
Jesus, at du blev min broder (694)
Frydeligt med jubelkor (721)
Dybt hælder året i sin gang (732)

Til overvejelse

- Er der ligheder mellem LIVETS TRÆ i skabelsesberetningen (1. Mosebog, kapitel 2) og LIVETS TRÆ i Johannes Åbenbaring, kapitel 22, v. 1-5?
- Hvis ja, prøv at finde nogle begrundelser.
- Er der sammenfald mellem Jesus beskrivelse af sig selv som DET SANDE VINTRÆ (Joh 15, 1-8) i og LIVETS TRÆ i Åb 22, 1-5?
- Hvis ja, prøv at give nogle begrundelser.
- Er der en sammenhæng mellem LIVETS TRÆ i skabelsesberetningen med DET SANDE VINTRÆ i evangelierne og LIVETS TRÆ i Johannes Åbenbaring?
- Hvis ja, prøv at give nogle grunde, der taler for dette.

Noter

9. En god hjælp til at finde salmer, der berører de enkelte temaer, er:
www.dendanskesalmebogonline.dk.
10. Hvis du ønsker at finde nogle steder i Bibelen hvor f. eks. *vækst* er omtalt, så er det en god hjælp at bruge Bibelselskabets hjemmeside: www.Bibelselskabet.dk/BrugBibelen/BibelenOnline.
11. Informationer om min engelsksprogede bog *Plant World of the Bible* kan findes på:
www.hansarnejensen.wordpress.com.
12. Legenden om Livets træ er genfortalt i forskellige versioner.
En kort version: Nielsen, K. (2004). *Barn Jesus i en krybbe lå*, s. 17, udgivet af Det Danske Bibelselskab.

En længere version velegnet for børn findes hos organisationen FDF i Legenden om Korset og Livets træ.

Om oprindelsen af forskellige versioner af livets træ:
P. Carstens (2006): *Fra Paradistræ til korssplint*, s. 86-87.